
Nis Petersen in memoriam

Et stykke journalistik af

Kaj Munk

Udgivet i 2015. Teksten må i denne form frit benyttes med angivelse af Kaj Munk Forskningscentret, Aalborg Universitet, som kilde.

Kaj Munk Forskningscentret, Aalborg Universitet.

Indhold

Nis Petersen in memoriam

4

Nis Petersen in memoriam

Nis Petersen in memoriam

Jyllandsposten d. 14/3 1943

Nis Petersen in memoriam **Af Sognepræst Kaj Munk**

DE DANSKE Kunstnere nu om Dage har ikke Fylde. Pontoppidan, Johs. V. Jensen, Rørdam det er Ikke blodrige og kraftige Personer, der fylker en Menighed om sig og skaber varme Smil og løber Protester over Ende, hvor de kaster deres Kød og Blod i Brechen for det, de hylder med deres Aand. I Jensenius's dumdristige Tegninger til den sidste Udgave af en af H.C. Andersens skrækelige Selvbiografier har den ypperlige Tegner vist os Eventyrdigteren i Det kgl. Teater mellem Thorvaldsen og Oehlenschläger. Andersen er opfattet ganske uromantisk; helt eventyrligt nøgternt forestilles han som det, han virkelig af Udseende var: den grimme Ælling mellem Svanerne. Man kan kikke sig Vand i Øjnene paa den Tegning. Det er sandelig Lappeskomagersønnen fra Gyden i Provinsbyen Odense, der har drevet det til at have Ligeplads i Templet mellem Guderne. For Gudeskikkelser, det var just, hvad den Tids danske Storkunstnere var: En Oehlenschläger, en Grundtvig, en Thorvaldsen var sig selv, umulige at forveksle med Hr. Middelmand. Bjørnson tog det i Arv efter dem. Men saa ebbede det ud. Politikken stjal Folkets Opmærksomhed og Bevaagenhed fra Kunsten. Og nu blev det Politikernes Skikkelser, der var imponerende: En I.C. Christensen, en Madsen-Mygdal, en Stauning-Borgbjerg-Gruppe. Digterne trak sig tilbage i sig selv. De blev nogen underlige menneskesky og folkeuvillige Enere. Der stod ikke Skabelse om dem længere. De gav deres Værker fra sig, og de kunde være gode nok, men deres Personer vejede ikke til mere. Aah, man kan længes efter den Tid igen, da man ikke blot af en Digters Aand kunde høre, men ogsaa se paa hans Krop, at han var en Aand for Folket, saa der stod Gny og Glans af ham og omkring ham, hvor han traadte frem.

Ikke for det: Nis Petersen havde jo Krop nok. Og dog hørte han til en Tid, hvor Digtrens legemlige Fremtræden ikke er værdsat. Ogsaa han var lige som bange for at mænge sig med andre, bange for at faa for meget med Folk at gøre, ogsaa han gemte sig helst i Ensomheden med et ømtaleligt Sind.

Hvem ved, om han ikke var blevet en ganske anden, hvis han havde levet i en ganske anden Tid: Levet i en Tid, der troede paa, at Aand er mere end Politik - at Stabsstyrelse er ikke en Allemandssag, men det at skulle leve Livet og dø Døden, det er noget, der kræves af enhver, og derfor er det af Betydning for enhver, at der i hans Land og hans Samtid er Mennesker, der kan lære ham noget af den Kunst. Havde han levet i en Tid, da Folket regnede Digterne for at være det, de skulde være, lyttede efter deres Ord ikke bare for at opnaa en Stemning, men for at høste Livsvisdom, og derfor ogsaa stillede Krav til dem om en Livsførelse, som viste Overensstemmelse med det, der digtedes, hvem ved da, om ikke Nis Petersens brede Mandfolkeskikkelse, voksende under Tilliden og Kravene, kunde have staaet midt i det danske Folk som en vor Tids Oehlenschläger? Nu faldt hans

Liv i Individualismens hendørende Tidsalder, i en Fredstilstand af bellum omnium contra omnes, og i det Sind, der var givet ham i Fødsels gave, var der ikke nedlagt Muligheder for karaktermæssigt at løfte sig over Tiden.

»Forlang ikke af Tigeren, at den skal flyve«, siger et gammelt Ord. Saa lad os da lade være med at grublisere over, hvordan det kunde være gaaet, og i Stedet for ved den døde Digtters Baare samle vort Sind til en Tak.

»Tud, I Hunde, en Ulv er død i Nat«, sagde Phao, Phaonas Søn, ved Raadsklippen, da Akela, Ulvenes forhenværende Høvding, den ensomme Ulv kaldet, var mellem dem, der havde ladet Livet i Kampen for Stammen mod Dholerne fra Dekan. »Tud, I Hunde, en Ulv er død i Nat!« saadan fristes man til at raabe til de danske Forfattere, raabe det med sammensnøret Strube i Sorg, da Budskabet naar En, at Nis Petersen, kun fem og fyrrer Aar gammel, er faldet ensom for Døden. Hans Digtalent var stort og ægte og oprindeligt. Han var klassisk, allerede da han havde udsendt sin første Digtsamling. Nu er han det altsaa ogsaa i den smertelige Betydning af Ordet. Han fik i sit korte Liv naaet meget; men saa stort var hans Talent, at man nu synes, han intet fik naaet af det, han egentlig skulde og vilde. Mange Gange, naar jeg har læst ham, har jeg tænkt: »Hans Talent er dobbelt saa stort som dit«. Men maaske jeg støttede mit dobbelt saa godt. Den evige jagende Uro i hans Sind, som han burde have gjort sig til Herre over i en Kamp, der vilde have sat ham i Stand til at yde det ypperste, mestrede altfor ofte ham i Stedet for han den.

Og dog - hvem kan saa dømme?

Heinrich von der Vogelweide

bøded med sig selv i Fejde;

ellers var hans Sange glemt,

mener Drachmann.

Ogsaa Nis Petersen hørte til den Vogelweidiske Falanx. Visselig, ogsaa han bødede for Sangens dyre Gave med sig selv i Fejde. Og hans Sange vil ikke blive glemt. Gerne, gerne vilde man have ejet den tunge Række Romaner, der skulde have fortsat »Sandalmagernes Gade« og ført den helt op til vor Tid. Ofte fablede han om denne titaniske Bygning, som han saa færdig for sit indre Øje, men andet end Sylden fik han ikke lagt. Saa Gudsketak for den. »Sandalmagernes Gade« er et Værk, som ingen Fremtid kommer udenom, saa længe Danmark lever og har dansk Aand i sig.

Men videre er der jo ogsaa Novellerne, hvor han var en Mester, som de ganske faa. Det var ikke Novellen, der interesserede ham, men det var at fortælle den. Handlingen skred næsten ikke frem for ham; vi stod omtrent paa een Plet, til en Novelle ikke kunde være længere, og saa sluttedes den af med et Snuptag. Men hvor havde vi frydet os undervejs ved at lære Mennesker at kende, der nok var som vi andre, men alligevel var opfattet paa en hel paradoksal Maade, som fik os til at juble af Taknemmelighed over at faa Øjnene aabne for, hvor rig Hverdagens Verden dog er. Hvor funkede ikke Replikker og Beskrivelser af et underfundigt, hardtad kinesisk Vid; aldeles uimødekommende var Stilen og dog med det Blink i Øjet, der skaber den strikse og søde og hemmelige indbyrdes Forstaaelse mellem Digter og Læser. Og du forbarmende, hvor den Mand havde Sagkundskab paa alle

Livets brogede Omraader! Skrev han om en Urmager, maatte man tro, han havde staaet i Urmagerlære 70 Aar.

Romanen, Novellerne, Digtene! Digtene ikke mindst. Mandigt blufærdig var Nis Petersen. Intet Steds var en Laage saa meget af Led, at Sentimentalitet kunde stikke en Taa ind. Barsk, affejende, 3 Skridt fra Livet og 3 til, saadan kunde han være, baade han selv og hans Kunst. Men hvilket ømt, aah, usigelig ømt og saarbart Hjerte bankede der ikke bag Panseret. Hvem har skrevet kyskere og inderligere om Fædrelandet, dets Nød og Smerte og Nedværdigelse, end han? Hvem har talt saa flammende fortvivlet om Europas Synd som han? Ubarmhjertig som en Kristen kunde han holde Dom over sig selv og sit eget Hjertes Slambrønd, som han sagde. Og dog vidste han, at brød man det Hjerte op med Dirk og Bor og Fil, saa levede der Verdener derinde af smaa Børns Smil,

Marcus Lauesen og Nis Petersen traadte omtrent samtidig frem og løftede en ny Digtning over Danmark. Det var betegnende, at for ingen af dem var Guds Navn et fremmed Navn; deres Barndoms Gudetro løftede sit alvorlige Øje rundt om i deres Bøger. Enhver, der har følt dette Blik paa sig, har ogsaa mærket Kraften af en Kunst, der staar midt i Tiden og dog har Lys af noget evigt i sig.

Nu har Dødens Bor og Dirk og Fil sprængt Nis Petersens Hjerte. Vi andre synes, det var saa altfor tidligt. Maaske var det det ikke. Maaske har han selv følt det som netop det rette Øjeblik, mistvivlet om sin Evne til at skabe videre paa det begyndte og saa følt Livet fremefter som meningsløst og næppe til at bære. Hans Hjerte er bristet, og de smaa Børns Smil flyver ud til os derindefra. Vi smiler gennem Taarer ved at se dem - og vi takker for, at den Mandighed og rige Følelse, han ofrede ud af sit Liv hen til sin Digtning, er blevet tilbage hos os levende i hans Kunst, nu da han selv er død, en stolt og fager Arv til det kommende Danmark. Og vi, der holdt af ham, vi nynner et Miserere for hans Sjæl til hans Barndoms Gud til hans elskede lille Bedstemors Gud den Bedstemor, der gav ham Hus og Mad og Klæder og et gammelt slidsomt trofast Hjertes Kræfter, da begge hans Forældre var faldet ham fra, endnu mens han var spæd. Han naaede ikke at komme til hendes Dødsleje, skønt hun længtes saa saart efter ham; det bed ham i Sjælen hans hele Liv. Har han nu fundet hende og rakt hende Haanden i det Omforladelse, han var saa bittert brændt inde med? Herre, lad det være lykkedes! Lad hans urolige Sind have fundet din Fred!

Kaj Munk